

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906.

Andra Kammaren.

N:o 25.

Onsdagen den 7 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. *P. A. V. Schotte* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående beredande af ålderstillägg åt revisorn och bokhållaren å generaltullstyrelsens kameralbyrå friherre K. M. B. Klinckowström och revisorn å samma styrelses revisionsbyrå C. H. Plage-mann; och

med förslag till förordning om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i nådiga förordningen angående mantalsskrifning den 6 augusti 1894.

De kungl. propositionerna bordlades.

§ 2.

Härefter föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända statsutskottets utlåtanden:

n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Göteborg af ett för den optiska telegrafan förut använt område å Stigbergsåsen;

n:o 33, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett jordområde från kronoparken Åsen till Uppsala universitet för utvidgning af akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

n:o 34, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga torp och en lägenhet under Ryda kungsgård n:is 1—5 i Uppsala län;

n:o 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående af-söndring af mark från kronoegendomen Kvarnberga n:o 1 i Söder-manlands län;

n:o 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra majorsbostället Silkesnäs n:o 1 i Krono-bergs län hörande torp;

n:o 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af sju till förra löjtnantsbostället Svärtingstorp n:is 1 och 2 i Kristianstads län hörande lägenheter;

n:o 38, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från förra korpralsbostället Östraby n:is 12 och 14 i Malmöhus län;

n:o 39, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra korpralsbostället 1 mantal Skee n:o 1 i Hallands län hörande lägenhet;

n:o 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradskrifvarebostället 1 mantal Stallbacka n:o 1 i Älfsborgs län hörande utäga;

n:o 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett fiske i Klarälven inom staden Karlstads område;

n:o 42, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den till förra militiebostället 1 mantal Berg n:o 1 i Örebro län hörande andel i en vid skifte afsatt samfällighet;

n:o 43, i anledning af väckt motion om ersättning till arvingarna efter Wilhelmina Wahlström från Hjo för utbetalad för hög stämpelafgift;

n:o 44, i anledning af väckt motion om utsträckning till 1909 års utgång af den genom förordningen den 11 september 1885 bestämda inlösen af skattefrälseräntor;

n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användning af vissa uppkomna besparingar å extra anslag till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar;

n:o 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående dödande af två till säkerhet för beviljade statslån i Klintehamn—Roma järnvägsaktiebolags och Slite—Roma järnvägsaktiebolags järnvägar meddelade inteckningar;

n:o 47, i anledning af väckt förslag om beviljande af anslag till låneunderstöd för enskilda järnvägsanläggningar; samt

n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ersättande af förskjutna medel till aflönande af extra biträden hos arméförvaltningen under åren 1904 och 1905.

§ 3.

*Ang. skjut-
fält för
Gottlands
artillerikår.*

Efter föredragning härupå af statsutskottets utlåtande n:o 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ersättande af utgifter för förvärfvandtet och anordnandet af skjutfält för Gottlands artillerikår, begärdes ordet af:

Herr Christiernson, som yttrade: Då vid 1898 års riksdag ett anslag å 80,000 kronor beviljades till inköp af skjutfält för Gottlands artillerikår, skedde detta under den förutsättningen, att bindande aftal vore träffade med största delen af ägarna till det område, hvarest skjutfältet skulle förläggas. Nu få vi emellertid höra, att, när ifrågavarande område sedermera skulle inköpas, jordägarna icke längre stodo fast vid sina anbud, utan gjorde en del svårigheter, så att i de flesta fall expropriation måst äga rum. Detta har medfört en stegring i kostnaderna med i det närmaste 100 procent, d. v. s. inköpssumman för det erforderliga jordområdet har stigit till så godt som dubbla det belopp, som först förklarades vara tillräckligt. Då måste man fråga sig, hvems felet därtill är. Antingen hafva de aftal, som först träffades, icke varit bindande, och då har naturligtvis den år 1898 till Riksdagen gjorda framställningen icke varit fullt korrekt, eller också har från Kungl. Maj:ts sida gjorts något tillägg vid köpekontraktens uppgörande, hvarför af jordägarna då fordrats mera, än hvad som i det ursprungliga aftalet stipulerats.

*Ang. skjut-
fält för
Gottlands
artillerikår.
(Forts.)*

När statsutskottet vid 1898 års riksdag hemställde om bifall till Kungl. Maj:ts proposition om inköp af området i fråga, så betonade utskottet särskildt, att detta skedde med hänsyn till att priset syntes antagligt, och man såg således saken förnämligast från kostnadssynpunkt. Det är då naturligtvis litet beklagligt, att man vid en kommande riksdag får höra, att hvad som förut troddes vara gifvet på hand i själva verket endast utgjorde ett antagande. När nu särskildt i närmaste tiden det kan antagas, att flera dylika förslag om inköp af mark för militära ändamål äro att förvänta, vill jag göra en erinran om att det icke kan skada att, när köpekontrakten därom upprättas, dessa göras så bindande, att staten icke sedermera blir uppskörtad och får betala en, såsom åtminstone jag för min del anser, oskäligen hög köpesumma. Det har nämligen, såsom framgår af 1898 års statsutskotts utlåtande, framhållits, att den socken, där det till skjutfält inköpta området är beläget, är »Gottlands kargaste socken och Norrgårda dess sämsta gård». Under sådana förhållanden har man rättighet säga, att det erlagda priset är oskäligt, och jag har därför velat göra denna erinran, för att man icke för framtiden skall nödgas till Riksdagen inrapportera sådana här beklagliga förhållanden som det nu förevarande, eller att, sedan Riksdagen för ett visst ändamål beviljat en summa, som vid tiden för aftalets träffande ansågs fullt tillräcklig, man sedan får höra, att detta aftal icke var juridiskt bindande och jordägarna på denna grund kunde för marken i fråga begära snart sagdt hvilket belopp som helst.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Ja, det är nog så, som den siste talaren nämnde, att Riksdagen kanske har förts litet bakom ljuset i detta liksom ett eller annat liknande fall.

*Ang. skjut-
fält för
Gottlands
artillerikår.
(Forts.)*

Och man kan här icke blott, såsom den siste talaren gjorde, anmärka på att inköpssumman betydligt öfverstigit hvad Kungl. Maj:t begärt af Riksdagen, utan man kan också ifrågasätta, i hvad mån Kungl. Maj:t haft rätt att utanordna de medel, som öfverskjutit hvad Kungl. Maj:t begärt, och som således icke kunnat utgå af det anslag, som Riksdagen beviljat till jordinköp.

Nu har Kungl. Maj:t emellertid utanordnat beloppet, och detta Kungl. Maj:ts beslut har liksom andra liknande beslut lämnats utan anmärkning af konstitutionsutskottet. Men jag tror, att det vore lyckligast i alla fall, om Kungl. Maj:t i sådana här fall och äfven i andra fall, då Riksdagen för ett ändamål beviljat ett bestämdt anslag, ville hålla sig inom detta anslag och, om detta icke räcker, komma till Riksdagen i tid och begära förhöjdt anslag för det ändamål, som kan vara i fråga. Så har icke skett nu, men nu kan man icke annat än beklaga, att det inträffat.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Statsutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående täckande af vissa utaf arméförvaltningen utgifna förskott, blef af kammaren godkändt.

§ 5.

*Ang. inlösen
af åtskilliga
byggnader
å mötesplatser
m. m.*

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående inlösen af åtskilliga officers- och underofficerskärer tillhöriga byggnader å mötesplatser m. m.

I en till Riksdagen den 19 januari innevarande år aflåten proposition hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvärens för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att för statens räkning finge inköpas:

officerskåren vid Västmanlands regemente tillhöriga, å Salbo hed uppförda byggnader, nämligen en officersbyggnad, en mindre bostadsbyggnad, ett stall, ett vagnshus, ett hemlighus, en köksbyggnad, en källare med öfverbyggnad, en iskällare och en musiksalsbyggnad;

underofficerskårens vid samma regemente samlings- och matsalsbyggnad samt köksbyggnad å Salbo hed;

officerskåren vid Hälsinge regemente tillhöriga byggnader å Mohed, nämligen en mässbyggnad, en köksflygel, en större och en mindre officersbyggnad, en uthuslänga, ett stall, ett svinhus och ett badhus;

underofficerskårens vid samma regemente därstädes uppförda bostadsbyggnad och kallbadhus;

underofficerskårens vid Dalregementet bostadsbyggnad jämte uthus å Rommehed; samt

underofficers-, musik- och volontärkårernas vid Lifregementets husarer mat- och samlingspaviljong med tillhörande källare, uthus, plantering och inhägnad å Sanna hed.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte vinna Riksdagens bifall.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar *Persson* i Stallerhult och *Sjö*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till:

Herr *Persson* i Stallerhult, som yttrade: Herr talman! Kungl. Maj:t har här föreslagit och utskottet tillstyrkt, att Riksdagen måtte besluta inköp af åtskilliga byggnader på några mötesplatser, tillhöriga officers- och underofficerskåreerna, för tillhoppa 68,089 kronor och några öre. I fjol förelåg här ett förslag, som äfven med några rösters majoritet bifölls af Riksdagen, att inköpa dylika byggnader för 120,558 kronor. Om det nu vore slut med dessa inköp med det förslag, som här föreligger, så skulle jag visst icke hafva reserverat mig eller begärt ordet i denna fråga. Men då jag har kännedom om att ytterligare en och annan mötesplats kommer att öfvergifvas såsom förläggningssort för vederbörande regemente, är jag öfvertygad om att man lär under åtskilliga år få emotse förslag om inköp af dylika byggnader, hvilka förslag nog icke komma att sluta på små summor, utan på betydliga belopp.

Vid fjolårets riksdag motiverades förslaget om inköp därmed, att dessa byggnader skulle hafva att fylla ett visst ändamål för staten. Innehållet af motiveringen var i sammanträngd form det, »att byggnaderna skulle få användning af skytteförbund och skytteföreningar samt vid framtida öfning af landsstormen, och att officersbyggnaderna kunde komma till stort gagn för inkvartering vid tillfällen, då större truppsamlingar komme att äga rum, samt att Dalregementets byggnader kunde komma till användning vid ett eventuellt upplåtande af Rommehed till *öfningsplats* för hela arméfördelningen». Märk väl, att Rommehed redan öfvergifvits såsom mötesplats för Dalregementet, men den skulle duga till mötesplats för hela fördelningen, och vid sådana tillfällen, då hela fördelningens trupper samlades där, skulle de byggnader, som man i fjol beslöt att inköpa, användas för att i dem inkvartera trupperna. Det förefaller väl märkvärdigt, att man skall behöfva inköpa byggnader på sådana platser, som redan öfvergifvits såsom

Ang. inlösen af åtskilliga byggnader å mötesplatser m. m.
(Forts.)

*Ang. inlösen
af åtskilliga
byggnader
å mötesplatser
m. m.*

(Forts.)

mötesplats, därför att trupperna från en hel arméfördelning möjligen en eller annan gång kunna samlas på en sådan plats. Statsutskottet tillstyrkte emellertid det då föreslagna inköpet, men motiverade sin tillstyrkan så, att utskottet förklarade, att det icke kunde godkänna den af Kungl. Maj:t föreslagna användningen af byggnaderna.

I årets proposition finnes nu ingen som helst redogörelse för huru byggnaderna skola användas, utan de föreslås endast till inköp utan någon vidare motivering i detta afseende. Om man nu kunde hoppas, att det vore sista gången man finge sig förelagda sådana frågor om inköp af byggnader på mötesplatser, kunde man ju känna sig något så när tillfredsställd, men när man ser, att dessa frågor oupphörligt återkomma till och med från ett och samma regemente, måste man ställa sig mera betänksam till saken. I fjol begärdes sålunda medel till inköp af byggnader vid Dalregementets öfningsplats, men då synes man hafva glömt bort en del byggnader, och jag tager för gifvet, att så är förhållandet äfven i år och att frågan ett annat år åter kommer att föreligga inför statsutskottet, och det är efter min tanke aldeles gifvet, att detta kommer att draga stora belopp.

Nu säges det, att det väl icke kan vara rätt att göra annat än att inköpa dessa byggnader, som officerarne påkostat, då staten icke dragit försorg om att skaffa dem tak öfver hufvudet på mötesplatserna. Men märk väl, att dessa byggnader tillkommit på en tid, då rekrytskolorna räckte 42 dagar, befälsmötena 13 dagar och regementsmötena 15 å 20 dagar. Under denna tid hade officerarne icke någon inkvarteringsersättning. Sedan dess hafva mötena förlängts, men officerarnes ställning har också förbättrats därigenom, att de erhållit inkvarteringsersättning hvar efter sin grad. Jag anser således, att det nu finnes mindre skäl, som tala för inköp af dessa byggnader, än förr, då icke någon inkvarteringsersättning fanns.

Saken tager sig också något underlig ut, när man ser på beskrifningen af dessa hus. Man kan verkligen sätta i fråga, huruvida alla dessa hus voro behöfliga för vederbörande officerare under de få dagar de för sin tjänstgöring vistades på dessa platser. Jag skall läsa upp förteckningarne på husen endast för ett par regementen för att icke alltför mycket trötta herrarnes uppmärksamhet. Vid Västmanlands regemente bestå de byggnader, som nu ifrågasättas till inköp, af en officersbyggnad med veranda, en mindre bostadsbyggnad, ett stall, ett vagnshus, ett hemlighus — det finnes, såsom herrarne veta, också ett annat namn på hemlighus — en köksbyggnad, en källare med öfverbyggnad, en iskällare och en musiksalsbyggnad. Går jag sedan öfver till Mohed i Hälsingland, som förut varit mötesplats för Hälsinge regemente, hvars förlägningsort numera blifvit Gäfle, så föreslås där till inköp en mässbyggnad, en köksflygel, en större och en mindre officers-

byggnad, en uthuslänga, inrymmande afträden, stall med vagnsbod, iskällare, matbod samt pack- och vedbodar, ett stall med spiltor för 13 hästar, ett svinhus och ett badhus. Här talas om ett stall med spiltor för 13 hästar, men ser man till, huru många hästar officerarne vid regementet äro skyldiga att hålla och för hvilka de få ersättning, så befinnes deras antal vara endast nio. Men staten skall i allt fall köpa detta stall, fastän staten icke har någon användning för det. Det synes, som om detta går för långt och som om man för denna gång borde sätta p för saken och begära en utredning, så att man finge veta, hvar man skall stanna, och finge veta, om staten har behof af dessa byggnader, så att man icke endast utan vidare köper in alla dessa eländiga ruckel.

*Ang. inlösen
af åtskilliga
byggnader
å mötesplatser
m. m.
(Forts.)*

I fjol framhöll en ledamot af statsutskottet med skärpa, att, om Riksdagen biföll den då gjorda framställningen, detta skulle leda därtill, att, då man vid kommande riksdagar hade att vänta liknande framställningar, Riksdagen icke heller kunde motsätta sig dessa. Om jag trott, att denna framställning skulle blifva den sista, skulle jag icke nu hafva begärt ordet och icke heller reserverat mig mot utskottets hemställan. Men gentemot en sådan uppfattning skall jag be att få uppläsa några rader — och icke några lösryckta sådana, som dåvarande chefen för landtförsvarsdepartementet afgaf till svar på denna fruktan, att ett bifall till den då föreliggande framställningen skulle draga med sig ett bifall jämväl till andra sådana. Sedan han försvarat åtskilligt annat, som samma talare anmärkt, yttrar han vidare i afseende på frågan, huruvida kommande Riksdagar skulle kunna tänkas blifva bundna af det då fattade beslutet, följande: »Vidare nämnde den siste ärade talaren, att det skulle vara mycket farligt, om Riksdagen nu bifölle Kungl. Maj:ts förevarande framställning, enär staten då skulle i framtiden blifva tvungen att öfvertaga *alla* dylika byggnader. Jag kan emellertid icke finna, att någon sådan nödvändighet då skulle föreligga. Förhållandena äro ju olika i hvarje särskildt fall, och Riksdagen bibehåller alltid sin fulla rätt att, hvar gång en dylik fråga förekommer, pröfva densamma. Jag kan icke tänka mig, att den omständigheten, att Riksdagen i vissa ömmande fall beviljar ett anslag, skall medföra, att Riksdagen därigenom är bunden att fatta liknande beslut i *alla* de fall, där det är fråga om samma sak, utan det är väl endast i *de* fall, där Riksdagen efter pröfning finner det vara skäl att öfvertaga dessa byggnader, som någonting sådant kan komma i fråga.»

Sälunda synes det, att dåvarande krigsministern ansåg, att, äfven om man bifölle det då föreliggande förslaget, man icke vid kommande riksdagar skulle vara det ringaste bunden däraf, utan att man då finge ställa sig på den egna öfvertygelsens grund. Det är af denna anledning, som jag, herr talman, yrkar afslag å såväl Kungl. Maj:ts framställning som utskottets hemställan i denna punkt. Det är väl icke för mycket, att man får en utredning i

Ang. inlösen
af åtskilliga
byggnader
å mötesplatser
m. m.
(Forts.)

denna sak, så att man vet, hvad saken verkligen gäller, och en sådan utredning är ofantligt lätt att åstadkomma, om vederbörande verkligen vilja lämna den, men det är möjligt, att, om en sådan utredning hade kommit i fjol, den hade verkat så afskräckande, att man då hade fått en stor majoritet för afslag. Jag hoppas nu icke på en sådan majoritet, men jag skall dock besvara herrarne med en votering.

Jag yrkar, som sagdt, afslag på utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Ericsson* i Ofvanmyra, *Nilson* i Örebro, *Sundström*, *Berglund*, *Sundin*, *Olsson* i See, *Hammarström*, *Olsson* i Alfdalsåsen, *Hellgren*, *Magnusson* i Salstad, *Bosson*, *Andersson* i Pettersborg, *Magnusson* i Tumhult, *Juhlin*, *Forssling* och *Svensson* i Olseröd.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet Tingstén: Herr talman! Med anledning af hvad den föregående ärade talaren yttrat angående inköp af byggnader på mötesplatser, beder jag att få fästa uppmärksamheten på att de i ämnet afgifna framställningarna bero därpå, att ansökningar hafva i hvarje särskildt fall inkommit från officerskårer och underofficerskårer, och då till exempel i fjol en officerskår, nämligen officerskåren vid Dalregementet, inkom med en dylik ansökan, hvilken jämväl blef af Riksdagen bifallen, kommer nu underofficerskåren vid samma regemente och begär att komma i åtnjutande af den förmån, som här är i fråga, nämligen att staten skulle träda emellan och bereda kåren ersättning för de utgifter, som den haft för att kunna bo på ett någorlunda drägligt sätt å nämnda regementes mötesplats. Nu har ju Riksdagen i fjol i alldeles liknande fall tillmötesgått en framställning ifrån Kungl. Maj:t. Skulle det då icke se egendomligt ut, att nu dessa kårer, som här äro i fråga, skulle ställas i sämre läge än andra kårer i armén. Det kan ju näppeligen vara med billighet öfverensstämmande, att Riksdagen ena året fattar ett beslut, som tillmötesgår dessa korporationers framställningar och året därpå afslår liknande förslag. Hvad angår särskildt de hus, som talaren räknade upp, medgifver jag gärna, att vissa af dem saklöst kunnat vara uteslutna. Men kostnaderna för ifrågasvarande byggnader spela ju en så försvinnande roll, att den frågan icke bör inverka vid bedömandet, därest man vill se saken i stort och sådan som den nu bör ses, nämligen ur billighetssynpunkt. Köpeskillingarna för just dessa byggnader spela, såsom nyss sades, så liten roll, att jag tror, man icke därvid bör fästa något afseende.

Jag har icke någonting emot att åvägbringa en sådan utredning, som den ärade talaren antydde, och att sålunda se till hvad det hela kan komma att gå till. Men jag får ännu en gång framhålla, de att framställningar om inköp af officers- och underofficers-

kårer tillhöriga byggnader, som gjorts, icke berott af initiativ af Kungl. Maj:t, utan därpå, att ansökningar därom inkommit efter hand från nämnda kårer. Och jag ber vördsamt kammaren att behjerta hvad frågan innebär och icke ställa de officers- och underofficerskårer, som det här gäller, i ogynnsammare ställning än deras kamrater i armén, som tillerkänts lösen för sina byggnader vid föregående års riksdag. Mig synes billigheten kräfva, att man tillmötesgår Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Ang. inlösen af åtskilliga byggnader å mötesplatser m. m.
(Forts.)

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Ja, herr talman, det är nog en ganska kinkig fråga, denna, och mig synes också, att den förste talaren har rätt i vissa delar. Men förhållandet är ju det, att en del af dessa hus äro af den beskaffenhet, att, därest icke officerskåren uppfört dem, staten nödgats skaffa officerarne och underofficerarne sådana hus på lägerplatserna. Till en början beviljade nu Kungl. Maj:t utan Riksdagens hörande ett visst belopp till vissa kårer för inköp af de hus, dessa uppfört å mötesplatserna. I Riksdagen klandrades också detta förfarande, att Kungl. Maj:t utan Riksdagens hörande beviljat dessa medel. Sedermera har vid föregående års riksdag Kungl. Maj:t begärt anslag till inköp af ytterligare en del byggnader. Detta beviljade Riksdagen och sanktionerade sålunda den princip, som Kungl. Maj:t i första hand gifvit. Under sådana förhållanden skulle det nu enligt min mening vara något märkvärdigt, om Riksdagen skulle helt och hållet afslå framställningen i detta fall, då Riksdagen beviljat medel till inköp af byggnader å andra platser. Nu äro, som den förste talaren nämnde, till inköp ifrågasatta vissa hus, såsom svinhus och stall och jämväl en plantering, hvilka icke varit så alldeles nödvändiga för officerskåren. Men jag är öfvertygad om att, äfven om anslag därtill beviljas i år, några framställningar om inköp af sådana byggnader icke vidare skola förekomma, hvilket ju äfven herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet lofvat tillse. Jag kan därför icke se annat, än att om Riksdagen skall handla rättvist, hvilket jag tycker Riksdagen bör göra, då bör Riksdagen nu bevilja detta anslag, likaväl som Riksdagen förut beviljat anslag till inköp af vissa byggnader för betalande af kårernas skulder därå.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Persson* i Tällberg instämde häruti.

Herr *Sjö*: Herr talman, mina herrar! Herr statsrådet och chefen för kungl. landtförsvarsdepartementet yttrade, att han icke hade någonting emot en sådan utredning, som den förste talaren påyrkat, och jag ber att få taga fasta på detta medgifvande. För att emellertid kunna få denna utredning till stånd ha vi då icke annat att göra än att afslå utskottets hemställan.

*Ang. inlösen
af åtskilliga
byggnader
å mötesplatser
m. m.*

Inom utskottet hade jag å ena sidan den meningen, som jag äfven nu har, att det måhända icke skulle vara alldeles honnett handladt emot dessa officerare och underofficerare, ifall Riksdagen nekade inköpa deras byggnader, då man under sistlidet års lagtima riksdag biföll en liknande hemställan. Men å andra sidan uttalade jag också den åsikten, som jag tror har öfvervägande skäl för sig, nämligen den, att, när staten uppfört stora, utomordentliga byggnader och däri inrymmer nya, fina rum för såväl officerare som underofficerare och sedermera för all framtid underhåller dessa byggnader, man för framtiden borde vara befriad från att inköpa de gamla husen på de nuvarande lägerplatserna. Detta är hvad som har bestämt min åsikt i denna fråga, hvadan jag kunnat biträda den reservation, som den förste talaren och jag här afgifvit.

Jag ber fördenskull, herr talman, att få biträda medreservantens yrkande i frågan.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels afslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen, som nu framställde propositioner i enlighet med dessa yrkanden, fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan och Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 74 ja, men 109 nej, hvadan kammaren således fattat beslut i öfvensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 6.

*Ang. ersätt-
ning för
hemdjur, som
skadas genom
järnvägsdrift.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ersättning för betande hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.

Lagutskottet hade till förberedande behandling fått mottaga en inom Andra Kammaren af herr *P. Hörnstén* väckt motion, n:o 61, hvari föreslagits, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utarbета och för Riksdagen framlägga lagförslag om skadestånd för af järnvägsdrift skadade eller dödade betande hemdjur. *Ang. ersättning för hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.* (Forts.)

Utskottet hemställde emellertid, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af utskottets hemställan yttrade:

Herr Hörnstén: Herr talman! Gentemot ett enigt lagutskotts utlåtande är det väl icke möjligt att tänka sig någon synnerlig utsikt att vinna ändring i dess förslag. Men jag har dock icke velat lämna frågan alldeles åt sitt öde utan att först denna fråga inför Riksdagen. Första gången anhöll jag om effektivare stängsel utefter järnvägarna. Denna fråga hänsköts till ett tillfälligt utskott, hvilket afstyrkte denna tanke och i stället hänvisade till ett bättre ordnande än för närvarande af ersättningskyldigheten. Sedan väckte jag vid 1905 års riksdag motion i sådant syfte. Men då afstyrkte lagutskottet likasom nu min hemställan under samma påpekande eller, jag skulle vilja kalla det, återförvisande till den första tanken, nämligen bättre stängselanordningar. Jag för min del kan dock icke finna, att detta skulle vara det lämpligaste sättet, då ju stängsel kan få vara olika på olika orter, blott det effektivt skyddar för hvarje orts särskilda behof. I nu förevarande utlåtande hänvisar utskottet likaledes till stängselskyddet och framhåller, att järnvägarna hafva blifvit åtagda ersättningskyldighet utaf domstolarna, när djur hafva blifvit öfverkörda. Ja, det är sant, när det gäller *enskilda* järnvägar. Men i de fall, som jag lyckats upptäcka uti juridiskt arkiv, har, när det gäller *statens* järnvägar, ett alldeles motsatt förhållande ägt rum. I dessa fall har högsta domstolen, med bifall till nedre justitierevisionens hemställan, i likhet med underrätterna afslagit de skadeståndsanspråk, som framställts mot statens järnvägar, och detta ehuru väl staten öfvertagit en järnväg från ett enskildt bolag, hvilket hade förpliktelse att hålla stängsel i laggillt skick. Huru staten vidare handlat, därom kan kammaren få en liten inblick genom en kort skrifvelse, som jag här ber att få uppläsa. Denna skrifvelse utgjorde svar på klagomål, som framställts af några utaf mina valmän, angående just stängsels beskaffenhet. De hade skrifvit till kungl. järnvägsstyrelsen en gång förut och fått afslag på sin begäran om bibehållande af det effektiva stängslet. På sin andra skrifvelse fingo de ett definitivt svar af följande lydelse: »Eder förnyade skrifvelse till kungl. järnvägsstyrelsen den 16 dennes

Ang. ersättning för hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.

(Forts.)

å Sörmesunda byamäns vägnar rörande stängsel har kungl. styrelsen icke funnit föranleda till annan åtgärd än ett meddelande till Eder, att ledstänger vid vägöfvergångar, där sådana finnas, tillkommit uteslutande till skydd för statens järnvägars egna områden och anläggningar, utan att kungl. styrelsen funnit anledning därom föreskrifva, samt att kungl. styrelsen finner det böra framdeles såsom hittills tillkomma vederbörande banbefäl å distrikten att afgöra lämpligheten af desammas bibehållande eller borttagande, hvilket jag härigenom får på anmodan till Eder kännedom meddela.» Därefter står datum och underskrift.

Vi se sålunda, att den befolkning, som har att göra sina anspråk gällande gentemot kungl. järnvägsstyrelsen, kommer ingen vart med sina klagomål. Om stängslets beskaffenhet är sådant, att olyckor uppstå, och de komma med sina ersättningsanspråk, huru går det då? Jo, det blir afslag i alla instanser. Är det då underligt, om de draga sig för att väcka skadeståndstalan? Jag anser, att det nu rådande förhållandet icke bör få fortfara.

Om nu *det* sätt, som jag föreslagit för att råda bot på detta missförhållande i afseende å skadade hemdjur, anses mindre lämpligt, så har *jag* likväl icke för min del kunnat finna på något annat sätt. Och äfven om det skulle kallas för en undantagslag, i likhet med den lag, som år 1904 stipulerades för lapparne, så bör det åtminstone blifva en undantagslag. Det kan ju också sägas, att det blir »enhetlighet» äfven i fråga om undantagslagar.

Utskottet har nu sagt, att jag förbisett eller icke uppskattat till sitt rätta värde hvad förut i Riksdagen framhållits om lapparnes särskilda skadeståndsrätt, och att det är en säregen svårighet för lapparne i jämförelse med den bofasta befolkningen. Hvad nu särskildt beträffar denna del af Norrlands befolkning, äro deras förhållanden icke bättre än lapparnes.

Hvad fåren beträffar, på hvilka jag närmast tänkt, när det gäller dessa glesa stängsel, som nu skola uppsättas, är det ju så, att de lämnas utan vård från den första dagen, som de släppas ut på bete, och till dess de inhämtas på hösten. Ja, man söker visserligen reda på dem midt på sommaren för att klippa dem, men sedan släppas de igen.

Då en järnväg delar en betesmark eller en skog, skall det ganska många gånger inträffa för den jordbrukande och betesrättsägande befolkningen — och har äfven på många ställen inträffat — att de få lof att följa djuren en kvarts eller half mil för att släppa dem öfver en järnvägsöfvergång på morgonen och sedan komma viss tid på aftonen och hämta dem igen för att sedan åter dagen därpå föra dem tillbaka. Eller också hafva de att tillämpa det af landtbruksstyrelsen utdömda fäbodssystemet. Det är antingen den ena eller den andra besvärigheten. Därför är det väl heller icke för mycket begärtdt, att någonting göres, för att bestämdare ersättningssskyldighet åläggas järnvägsägarne i de fall,

da här omförmälda olyckor verkligen inträffat utan skuld från djurägarens sida. Man skall komma i håg, att det är milslånga skogar och att man icke kan begära, att befolkningen skall gå och valla kreaturen efter järnvägen *därför*, att ett industriellt företag, som ju en järnväg måste anses vara, behagat komma upp.

Ang. ersättning för hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.

(Forts.)

Jag har därför väckt denna motion, förfäktar densamma och anser mig nu hafva kommit till den punkt, att jag icke längre kan afstå från att pröfva, huru stor resonans denna tanke har åtminstone inom Andra Kammaren, hvarför jag, herr talman, ber att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion samt förbereder kamraren på, att jag kommer att yrka på votering.

Herr Zetterstrand: Herr talman! Af hvad motionären anført ser det nästan ut, som om det skulle vara något lokalt förhållande, som gjorde, att han gång på gång påkallar ändrade ansvarsbestämmelser i fråga om betande hemdjur, som skadas eller dödas af järnvägsdrift. Utskottet har nu gång på gång tagit denna fråga under öfvervägande. Och vi ville i utskottet icke bestrida, att det kan finnas missförhållanden, men däremot hafva vi icke kunnat tänka oss något sätt, hvarpå dessa missförhållanden skulle kunna undanröjas, utan att andra missförhållanden i stället komme att skapas. Vi hafva nu emellertid gifvit vissa häntydingar om önskemål i detta hänseende. Men, som sagdt, utskottet har icke med bästa vilja kunnat hitta på någon ledtråd för frågans lösning för framtiden. Och det är i saknad af möjlighet att hitta på någon sådan utväg, som jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Erikson i Öfre Odensvi: Herr talman, mina herrar! Vid 1903 års riksdag väckte herr Hörnstén en motion, hvari han hemställde, att Riksdagen måtte besluta om en lag med åläggande för järnvägsägare att hålla sådant stängsel, som utestängde betande får från järnvägens område. Denna motion hänvisades till tredje tillfälliga utskottet, hvari jag var medlem. Utskottet fann emellertid icke skäl att tillstyrka motionen i den form, hvari den var framställd. Utskottet ansåg, att, i stället för att genom lag bestämman stängslets beskaffenhet, klarare bestämmelser borde införas för järnvägars ersättningsskyldighet för å järnväg öfverkörda eller skadade djur. Då jag fortfarande är af samma åsikt som då, anser jag för min del, att lagutskottet bort tillstyrka bifall till den föreliggande motionen, som jag anser väl befogad. Nu har emellertid lagutskottet, som haft att behandla den föreliggande motionen, afstyrkt densamma. Lagutskottet säger: »Att en person, afven om vållande från järnvägens förvaltnings eller dess betjänings sida ej föreligger, är berättigad till ersättning för eldskada i följd af järnvägsdrift, men under enahanda förutsättning

Ang. ersätt-
ning för
hemdjur, som
skadas genom
järnvägsdrift.

ej äger rätt att fordra godtgörelse för hemdjur, som blifvit skadadt, är en olikhet i rättsställning, som betingas af den väsentliga olikheten med afseende å farans beskaffenhet och torde alltså ej med fog kunna åberopas till stöd för motionärens yrkande.»

(Forts.)

Jag må undra för min del, hvori olikheten ligger, om en järnväg åstadkommer skada genom eld eller om en järnväg åstadkommer skada genom att öfverköra betande djur. Skadan är, enligt min uppfattning, i såväl det ena som det andra fallet rätt väsentlig för den, som lider skadan. Utskottet fortsätter vidare i sin motivering: »I detta sammanhang må erinras, hurusom åtminstone faran för de större och dyrbarare hemdjurens skadande i följd af järnvägs drift ej kan antagas vara särdeles stor eller omfattande, enär hägnad kring järnväg i regel är föreskrifven, väl icke i lag, men genom administrativa bestämmelser, som, då de röra de enskilda järnvägarne, förekomma uti de af Kungl. Majt fastställda planerna för anläggningen.»

Huru är det nu, mina herrar, då det är fråga om de administrativa bestämmelserna? Hvad beträffar statens järnvägar, så är det illa ställt med den saken. Sådana frågor, som angå stängsel, grindanordningar och bevakning vid vägöfvergångar, afgöras i regel af distriktsförvaltningen, sålunda icke af järnvägsstyrelsen. Så t. ex. beslöt distriktsförvaltningen vid II distrikt år 1900 att indraga grindbevakningen vid de flesta vägkorsningarna inom distriktet. Detta har föranlett rätt många olycksfall. I slutet af förra året beslöt en banmästare här i närheten af Stockholm att på eget ansvar indraga en bevakning vid en vägöfvergång, med det resultat, att här i början af året en åkardräng öfverkördes och dödades jämte två hästar, som värderades till 2,500 kronor.

Frågan gäller nu, huruvida järnvägen är skyldig att hålla laggillt stängsel eller om, då järnväg underlåter sådant, den då skall vara skyldig ersätta den skada, som föranledes genom att betande djur inkomma och öfverköras på banan. I allmänhet är det så, att stängslen kring banorna bli mindre och mindre effektiva år efter år, och faran för att betande djur komma in på banan blir större.

Denna fråga kan gälla rätt mycket för vissa hemmansägare, inom hvilkas ägor en järnväg går. Jag skall be att få anföra exempel på detta, låt vara att exemplet är hämtadt från så lång tid tillbaka som 1880. Då inkom på Nässjö—Oskarshamns järnväg en oxe, tillhörig hemmansägaren Carl Johan Johansson i Fällinge. Oxen blef öfverkörd och dödad. Efter angivelse af trafikchefen vid ofvannämnda järnväg uttog länsmannen stämning å Johansson med påstående, att som denne genom grof vårdslöshet varit vållande därtill, att oxen inkommit å järnvägen och

blifvit af bantåget öfverkörd, hvilket haft till följd, att främre delen af lokomotivet jämte en lastvagn kommit ur spåret samt skada förorsakats å järnvägsmaterielen och å tåget fraktadt gods, Johansson måtte ådömas ansvar för berörda vårdslöshet. Johansson å sin sida fordrade ersättning för den öfverkörda oxen efter 110 kronor. Södra Vedbo häradsrätt dömde Johansson för att hans oxen inkommit på banan icke endast att icke utfå ersättning för oxen, utan också att böta 100 kronor till kronan och ersätta järnvägen med 775 kronor och 14 öre. Denna dom ändrades af Göta hofrätt så till vida, att ersättningen till järnvägen nedsattes från 775 kronor 14 öre till 727 kronor 14 öre. Men i öfrigt fastställdes häradsrättens dom. Högsta domstolen upphäfde de föregående domarne så till vida, att Johansson blef befriad från att ersätta kronan och erlägga böter, men fick icke ersättning för den förlorade oxen. Högsta domstolens dom var emellertid långt ifrån enhällig. Det var tre justitieråd, som voro för upphäfvande af domen, och tre, som voro för att fastställa den, och ett justitieråd, Almqvist, var för att Johansson skulle få ersättning för det förlorade djuret. Äfven med risk att trötta kammaren skall jag be att få angifva hvad justitierådet Almqvist yttrade vid ifrågasvarande tillfälle. Han yttrade: »Vid jämförelse af stadgandena i 5 och 9 kap. byggningabalken och stängselförordningen den 21 december 1857 synes det vara uppenbart, att lagens påbud om stängsel, som grannar skola hålla i ägogränsen, endast afser att förekomma den skada, som den ene grannens hemdjur kunna genom betning och tramp å åker och äng förorsaka, om de intränga å den andre grannens område, samt att med den ofred och skada, som i de anförda lagställena omtalas, icke menas annan skada än den nyssnämnda. För skada af annat slag, som det på annans ägor inkomna kreaturet kan vålla, torde följaktligen dess ägare icke i annat fall stå i ansvar, än såframt sådant ansvar hade ålegat honom, om händelsen inträffat på hans egna ägor. Således, om kreaturet på grannens mark dödat eller sårat ett annat djur eller en människa eller kommit annan olycka åstad, lärer sådant icke kunna räknas annorlunda än såsom ett olycksfall, därför ansvar eller ersättningskyldighet ej lagligen drabbar ägaren, därest ej dylik påföljd kunnat honom åläggas för enahanda olycka, timad å hans egen mark, det vill säga om kreaturet veterligen varit så våldsamt eller vildt, att det i alla händelser bort, till olyckas förekommande, hållas instängdt eller bundet. Då Johanssons ifrågasvarande kreatur icke bevisligen hade sådan natur, var det obestriddligen hans rättighet att på sitt hemmans ägor hafva kreaturet gående ute i frihet, och det lærer knappt kunna sättas i fråga, att, om öfver dessa ägor ginge en allmän väg, hvilken de väghållningsskyldiga lämnat öppen och ostängd, så att kreaturet var oförhindradt att komma in på vägen, Johansson skulle stanna i ansvar för det hinder

Ang. ersättning för hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.

(Forts.)

Ang. ersättning för hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.

(Forts.)

eller förfång, som kreaturets närvaro på vägen vållade för någon, som därå färdades. Frågan gäller alltså i förevarande fall, hvem det tillkom att besörja järnvägens skyddande mot dylika tama djurs inträde därå. Som förutsättning för Johanssons ifrågasatta skyldighet att genom stängsel eller på annat sätt afhålla kreaturet från järnvägen skulle man nödgas antaga, att Johansson i och genom järnvägsanläggningen fått nya och förut okända förpliktelser beträffande stängslen för sin hjord eller (hvilket med andra ord uttrycker samma begrepp) vården om sina hemdjur. Han, som förut blott mot de angränsande jordägarna hade stängselskyldighet, i detta ords betydelse enligt lag, till förekommande af ofred på deras gröda, skulle, till följd af den öfver hans ägor verkställda järnvägsanläggningen, hafva kommit i den belägenhet, att, om järnvägsbolaget lämnade järnvägen oinhägnad eller endast omgifven med för kreaturens utehållande otillräcklig stängsel, han måste antingen mista förmånen att låta sina kreatur gå ute på bete och hålla dem instängda, eller ock om dem ute å marken hafva säker vakt, eller besörja och bekosta erforderligt stängsel på ömse sidor af järnvägssträckningen genom hans ägoområde, och det vid äfventyr att dömas icke för kreaturens åverkan å grannens gröda, utan till ansvar och ersättningsskyldighet af oberäkneligt belopp för de olycksfall, som genom kreaturens inträdande på järnvägen kunde inträffa. I samma ställning som Johansson skulle alla de jordägare, hvilka med sin mark angränsa någon af landets järnvägar, befinna sig, ifall lagen stadgade en så beskaffad skyldighet för jordägarne, som här blifvit ifrågasatt. Men då ett sådant stadgande ej finnes i lag och för detsamma icke heller kan åberopas någon grund af rättvisa eller billighet, måste det vara järnvägsägaren, som ensam är att anses skyldig till att, utan andras betungande, genom stängsel eller vakt eller huru han eljest finner lämpligt, afhålla de angränsande jordägarnes kreatur från järnvägen och sålunda för denna sin dyrbara anläggning och för trafiken därå bereda erforderlig säkerhet och skydd.»

Frågor af dylik art hafva under senaste åren flera gånger varit föremål för högsta domstolens pröfning; ena gången anser högsta domstolen, att järnvägen är skyldig hålla laggillt stängsel, i andra fall anses järnvägen icke hafva sådan skyldighet.

Jag yrkar, herr talman, bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen i öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder framkommit, proposition dels å bifall till utskottets hemställan och dels å afslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Men som votering begärdes, blef

nu uppsatt, justerad och godkänd en så lydande omröstningsproposition: *Ang. ersättning för hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift.*

Den, som vill, att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 16, röstar *(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 114 ja mot 55 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 7.

Vidare föredrogos hvarterda för sig och blefvo af kammaren godkända lagutskottets utlåtanden:

n:o 17, i anledning af väckta motioner om ändring af 11 kap. 38 § rättegångsbalken; och

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till lag om ändrad lydelse af 42, 44 och 61 §§ i lagen den 28 juni 1895 om aktiebolag samt till lag om ändrad lydelse af 25, 27 och 43 §§ i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, dels med förslag till lag om ändrad lydelse af 36, 38, 57, 86, 88 och 114 §§ i lagen den 24 juli 1903 om försäkringsrörelse, dels ock med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 18 september 1903 angående solidariska bankbolag samt till lag om ändring i vissa delar af lagen den 18 september 1903 angående bankaktiebolag.

§ 8.

Därnäst i ordningen förelåg till afgörande Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 4, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om statens och kommunernas inkomster af och utgifter för rusdryckshandteringen m. m. *Ang. utredning rörande rusdryckshandteringen.*

Vid innevarande riksdag hade herr *O. Olsson* i See inom Andra Kammaren genom motion n:o 48 hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, som utvisade statens och kommunernas inkomst af rusdryckshandteringen, äfvensom de utgifter, den för-

Ang. utredning rörande rusdrycks-handteringen. orsakade stat och kommun samt enskilda, och därefter framlägga förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

(Forts.)

Utskottet hemställde emellertid, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Olsson i See, som yttrade: Herr talman! Såsom kannarens ledamöter finna af det nu föreliggande utlåtandet, har utskottet enhälligt afslagit min i ämnet väckta motion. Det oakadt föregås utskottets afslagsyrkande af en för motionens syfte ganska välvillig motivering, så att i den delen äro utskottet och jag väl öfverens. Då emellertid mitt yrkande rönt en så välvillig behandling inom utskottet, som motiveringen här utvisar, kan man ju fråga sig, hvarför utskottet icke velat tillstyrka hvad jag här i min motion begärt. Det tyckes mig verkligen, som om man här skulle kunna tillämpa den satsen, att »anden är villig, men köttet är svagt»; utskottet har icke vågat tillstyrka hvad jag har föreslagit.

Utskottet har motiverat sitt afslagsyrkande därmed, att vår nuvarande statistik är alldeles för bristfällig i nu förevarande afseende, så att den utredning, som jag begärt, går icke att grunda på denna statistik. Ja, men det var just därför som jag begärde en utredning. Om statistiken tydligen utvisade, huru det förhåller sig i af mig påpekade afseende, vore det ju lätt att räkna ut, huru det ställer sig med ifrågavarande affär. Men därför att statistiken är bristfällig i den delen, har jag hemställt om en utredning af Kungl. Maj:t, som ju är i tillfälle att kunna infordra utlåtanden och uppgifter från en hel del håll, hvarifrån för närvarande dylika uppgifter saknas i statistiken.

Väl vet jag, att det ofta uti nykterhetsföredrag och i tidningspressen förekomma sådana utredningar, som jag här har begärt, men dessa utredningar visa ofta helt olika, mot hvarandra stridande resultat. Jag ber att med ett exempel få visa detta. En utredning visade sålunda, att staten och nationen hade en förtjänst på denna handtering af i rundt tal 24 millioner kronor; en annan utredning af samma sak, hvilken blifvit gjord på annat håll, visade, att nationen tvärtom på denna handtering förlorade omkring 23 millioner kronor. Af detta ser man, till huru olika resultat man kan komma vid dylika utredningar, och att detta är möjligt, beror till stor del därpå, att det brister mycket i statistiken rörande hithörande förhållanden.

Vidare ber jag att få kritisera åtskilligt af hvad utskottet yttrat här i motiveringen.

Utskottet säger bl. a., att »det finnes för närvarande ingen möjlighet» att beräkna de indirekta inkomsterna af rusdrycks-

handteringen etc. Ja, detta kan ju vara sant, men däri ligger dock en antydan, att det framdeles kan blifva möjligt.

Ang. utredning rörande rusdryckshandteringen.
(Forts.)

Vidare tyckes utskottet ha afstyrkt motionen därför, att den utredning, som där begäres, vore så omfattande, att det med densamma afsedda ändamålet icke kunde vinnas. Men utskottet synes ju förmena, att en dylik utredning borde vara än mer omfattande än den jag tänkt mig. Utskottet säger, att man härvidlag måste taga med i beräkningen de skatter, som inflyta från sådana fastigheter, affärer och löner m. m., hvilka stå i samband med rusdryckshandteringen. Det var egentligen icke min mening, att sådana poster skulle tagas med, och för öfrigt, ifall man skulle tänka sig den eventualiteten, att denna handtering skulle upphöra, så behöfde väl icke staten vidkännas någon förlust till följd däraf, att dessa skatteföremål då icke längre komme att finnas till. Alla de, som haft sysselsättning i rusdryckshandteringen, skulle väl icke komma att gå fåfänga? Jag tror icke, att vårt land är så fattigt på utvecklingsmöjligheter eller vårt folk så i saknad af initiativ, att dessa personer icke skulle taga sig för med någonting. Jag är tvärtom öfvertygad om att de komma att ägna sig åt någonting, som alldeles säkert är mera produktivt och till större nytta för samhället, än hvad deras föregående verksamhet var.

Jag skall i detta sammanhang be att få läsa upp några rader ur en tidningsartikel, där det omtalas, att i England och Amerika på enskildt initiativ satts i gång utredningar af ungefär samma slag som de af mig här ifrågasatta. Af dessa utredningar har framgått, att det vore ganska fördelaktigt, om alla de, som nu sysselsätts i rusdryckshandteringen, toge sig för med något annat arbete. I den af mig nämnda tidningsartikeln heter det härom: »På enskildt initiativ har man i England och Amerika fått några utredningar till stånd för att utröna alkoholbrukets inflytande på olika industrier, på jordbruket och näringarna i allmänhet, om kapitalplaceringen i alkoholindustrin, jämförd med andra industrier, om frimåndagarna och arbetsintensiteten hos absolutister och alkoholkonsumenter o. s. v., och dessa försök ha gifvit förfärande resultat och satt skarpa vapen i nykterhetsfolkets händer. Man har t. ex. funnit, att en million, placerad i ett bryggeri, ger endast 143 personer arbete, då den i annan industri kunde skaffa sysselsättning åt 760 arbetare» o. s. v. Således se vi, att man icke behöfde befara någon förlust, om de, som nu arbeta i rusdryckshandteringsens tjänst, ägna sig åt någon annan industri. De skatter för löner m. m., som man påstått skulle försvinna, för den händelse rusdryckshandteringen upphörde, skulle, enligt mitt förmenande, i alla fall komma in till statsverket.

Det säges vidare i utskottets utlåtande, att därest man skulle, såsom i motionens kläm påpekas, utsträcka denna utredning till att omfatta äfven alla de utgifter, som rusdryckshandteringen för-

Ang. utredning rörande rusdryckshandteringen.
(Forts.)

orsakar enskilde, kommer man ifrån den statsfinansiella synpunkten och till den nationalekonomiska. Utredningen skulle då visa, huruvida det för nationen i dess helhet vore fördelaktigt eller ofördelaktigt att låta denna handtering fortsätta eller inskränka eller borttaga densamma. Det står visserligen här i klämman: »äfvensom de utgifter den» — nämligen rusdryckshandteringen — »förorsakar stat och kommun samt enskilda», och detta uttryck torde nog vara litet oegentligt, då det i motiveringen endast talas om deras förluster, men då man skall klämma ihop klämman, kan det bli för mycket klämdt ibland. Jag menade här de förluster, som den enskilde lider genom rusdryckshandteringen och som kunde vara af betydelse i nationalekonomiskt afseende, såsom t. ex. hvad nationen förlorar genom den minskning i arbetsförmågan, som alkoholismen medför hos individen. I alla afseenden verka rusdryckerna ofördelaktigt på människan, och därför förorsaka de också nationen i dess helhet en afsevärd förlust. En utredning härutinnan torde nog icke vara så alldeles omöjlig eller »outförbar», som utskottet säger.

Man beräknar, att i vårt land finnas mellan 40,000 och 50,000 alkoholister, förutom det betydliga antal drinkare, som icke kan hänföras till den förstnämnda gruppen. Genom den af mig ifrågasatta utredningen skulle man kunna få tämligen noggrant reda på, huru många alkoholister och drinkare det finnes, och på grundvalen häraf skulle man också kunna göra en ungefärlig beräkning af, huru stor förlust dessa lidit genom nedsatt eller förlorad arbetsförmåga. Det kostar icke så litet att bota en alkoholist. Blir denna kostnad utrönt, kan man ju därigenom få se, hvad som förlorats genom rusdryckshandteringen, ty så och så mycket kostar det att återfå hvad som beröfvats en person genom nämnda handtering. På detta sätt kan man ju komma till siffror.

Börjar man undersöka dessa sakförhållanden, skall det undan för undan öppnas vägar, på hvilka man skall kunna göra — jag vill icke säga ganska säkra, men tämligen tillförlitliga — beräkningar i vissa afseenden. Herrarna kunna lita därpå, att, om dessa beräkningar sedan synas i sömmarna och pressas i pressen, man ur dem skall kunna få fram både det ena och andra. Jag har med detta velat visa, att utredningen icke är så omöjlig, som utskottet påstår. Emellertid har jag icke tänkt göra något yrkande, utan endast framhålla en och annan synpunkt.

På sid. 3 och 4 i utlåtandet gör utskottet en hastig vändning och visar med detsamma hela resultatet af rusdryckshandteringen. Utskottet säger nämligen: »En utredning af rusdryckshandteringsens debet och kredit i den utsträckning motionären afsett synes för öfrigt utskottet vara skäligen obehöflig, då det väl borde vara själfklart, att affären icke kan gifva annat än förlust till slutresultat, därest utgifterna för de många enskilde, som bruka rusdryckerna, också medräknas. Ty i sista hand är det

dock alltid dessa, som få bära kostnaderna för hela rusdrycks-handteringen och betala såväl varornas produktionsvärde som statens, kommunernas och de enskildes vinst af handteringen» etc. Ja, här se vi, att man gjort en utredning och kommit till ett verkligt resultat, och i det hänseendet har jag ju fullständigt vunnit hvad jag med min motion afsett, så att jag kan vara utskottet tacksam härför. Men vidare säger utskottet, att det mål, som jag velat komma till, bör kunna nås på andra vägar och med andra medel — i det här fallet kan jag vara med om hvilka lämpliga och lofliga medel som helst, blott de leda till samma resultat, som jag i motionen omnämmt — och att ett af dessa medel onekligen är en god undervisning om rusdryckernas verkningar, stödd på väl bestyrkta fakta och en noggrant utarbetad statistik. Ja, det var just behovet af en sådan, som jag velat påvisa, så att jag kan sluta mitt anförande på samma sätt, som jag började, nämligen att anden i utskottets motivering är ganska välvillig, men köttet är svagt, så att utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till motionen.

Ang. utredning rörande rusdrycks-handteringen.
(Forts.)

Herr Byström: Jag vill blott med ett par ord fästa kammarens uppmärksamhet på hvad utskottet yttrat därom, att en utredning af rusdryckshandteringsens debet och kredit, i den utsträckning motionären afsett, synes för öfrigt utskottet vara skäligen obehöflig därför, att den åtminstone skulle delvis anses själfklar. För min del tycker jag det märkvärdigt, att utskottet kunnat yttra något sådant, då i utskottet sitta flera på nykterhetssträfvandenas område framstående personer, som förut varit med om att ropa på både mera utredning och mera fakta i hithörande frågor. Jag kan icke gilla denna punkt i utskottets motivering och vill härigenom uttala nästan förvåning öfver utskottets berörda yttrande. En utredning må visserligen vara svår, men den är i alla fall behöflig. Man må hafva hvilken åsikt som helst i nykterhetsfrågan, man måste väl ändock gå in därpå, att en utredning, som åsyftar att vinna sanning och konstatera fakta på nykterhetsområdet, icke kan vara obehöflig. Kommer denna utredning att blifva till fördel för dem, som äro intresserade i rusdryckshandteringen, så kan det icke hjälpas, fakta måste fram i alla fall; blir åter utredningen till fördel för dem, som ifrå för nykterhetens intressen på ett mera effektivt sätt, så är ju mycket vunnit, ty de behöfva fakta att röra sig med och åberopa. Det af motionären citerade förhållandet från Amerika visar, att en sådan utredning kan lämna skarpa vapen i händerna på nykterhetsvännerna, och det är ju bra, ty sådana vapen behöfva de i striden mot rusdryckerna här i landet. För min del är jag öfvertygad om, att en utredning, om den kan åstadkommas, skall leda åt det hållet.

Jag tycker icke om, att nykterhetsutskottet eller — som det förr i världen hette — öltskottet kommit med ett sådant yttrande,

Ang. utredning rörande rusdryckshandteringen.
(Forts.)

som att en utredning icke är behöflig. Jag anser den tvärtom vara mycket behöflig.

Herr *Hammarström* instämde häruti.

Herr Lindh i Gäfle: Den senaste ärade talaren uppläste några ord ur utskottets utlåtande på ett, enligt mitt förmenande, från nykterhetssynpunkt mycket egendomligt sätt. Utskottet har sagt: »En utredning af rusdryckshandterings debet och kredit i den utsträckning motionären afsett synes för öfrigt utskottet vara skäligen obehöflig, då det väl torde vara själfklart, att affären icke kan gifva annat än förlust till slutresultat.» För utskottets nykterhetsvänner har det varit själfklart, att denna affär gifvit förlust till slutresultat, och detta hafva de velat framhålla såsom ett skäl för, att utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till motionen. Om man endast tager de nakna siffrorna, d. v. s. statens och kommunernas inkomster af rusdryckshandteringen samt statens och kommunernas däraf föranledda direkta utgifter, så måste man komma till ett för en nykterhetsvän absolut felaktigt resultat. Men om man räknar med det kända faktum, att den enskilde har utgifter till följd af rusdryckshandteringen, blir ju saken själfklar. Men huru skall Kungl. Maj:t utan att vara trollkarl kunna räkna ut de siffror, som angifva förlorade arbetsdagar etc. Motionären säger, att man kan komma till vissa siffror genom att räkna ut, att det finnes så och så många alkoholister samt så och så många drinkare. Icke är det väl en utredning med ovissa siffror, som man vill, att Kungl. Maj:t skall prestera, och på hvilken man sedermera skall bygga.

Saken är helt enkelt den, att utan denna utredning är det fullt klart — åtminstone har det varit så för utskottet — att rusdryckshandteringen gifver ett dåligt slutresultat, och att den utredning, som motionären begärt, icke kan åstadkommas. Men på samma gång har utskottet framhållit, att det vore önskligt och bra, om en bättre statistik än den, som nu finnes, kunde vinnas, där det finnes möjlighet att åstadkomma en dylik. Till något annat slutresultat har utskottet icke kommit, och jag skall be, att herr Byström läser betänkandet just ur sådan synpunkt.

Herr Beckman i Djursholm: Herr talman! Jag kan icke underlåta att åtminstone gifva uttryck af mitt stora intresse för den tanke, som legat till grund för motionärens framställning.

Han har velat betona en sak, som utskottet, och särskildt den siste ärade talaren, också framhållit, nämligen statistikens stora betydelse för att rätt kunna fatta denna frågas ställning inom vårt samhällslif. Detta har också i utlandet allmänt erkänts, åtminstone af alla socialstatistiker i olika länder. Och det finnes särskildt ett land, där man ansett, att *staten* borde taga hand om

dessa undersökningar. I Nordamerikas Förenta stater har man nämligen icke endast på privat initiativ, utan äfven inom statens arbetsstatistiska departement verkställt en vidlyftig undersökning i fråga om rusdryckshandteringen, en fullt opartisk statistisk undersökning. I vårt grannland Norge har dess främste statistiker, direktör Kiær, med synnerligt intresse vinnlagt sig om att söka utreda åtskilliga af de förhållanden, som motionären berört. I snart sagdt hvarje land finnes det för öfrigt redan en officiell statistik, som åtminstone gifver en fingervisning om, i hvilken riktning man bör gå för att kunna rätt bedöma alkoholfrågan.

Ang. utredning rörande rusdryckshandteringen.
(Forts.)

Jag erkänner, att vid den omfattning, som motionären gifvit sitt förslag, man knappast kunnat vänta, att utskottet skulle kommit till något annat resultat, än det gjort. Och utskottet har mycket välvilligt erkänt grundtanken i detta hans förslag. Det är, som sagdt, åt denna tanke, jag velat gifva ett uttyck — den åsikt nämligen, att man kan tänka sig möjligheten, att vår officiella statistik, icke endast den statistik, som utgår från kontroll- och justeringsbyrån, utan äfven den nytillkomna arbetstatistiken, skulle kunna i åtskilliga afseenden ägna sig åt utredningar i alkoholfrågan.

Utän att framställa något yrkande vill jag därför uttala en förhoppning, att motionärens förslag måtte återkomma så begränsadt, att ett lika välvilligt utskott då kan finna anledning att tillstyrka detsamma.

I detta anförande instämde herrar *Pettersson* i Södertälje, *Jansson* i Edsbäcken, *Berg* i Göteborg, *Hultkrantz*, *Eriksson* i Bäck, *Matsson*, *Ericsson* i Vallsta, *Carlsson* i Malmberget, *Sundin*, *Karlsson* i Fjäl, *Anderson* i Hasselbol, *Larsson* i Klagstorp, *Thylander*, *Lundström*, *Eriksson* i Eigered, *Enander* och *Hellgren*.

Herr Wawrinsky i Saltsjöbaden: Sedan jag begärde ordet, har herr Lindh i Gäfle yttrat sig till försvar för utskottets utlåtande och därvid i det hufvudsakligaste förekommit mig. Hvad han sade, var nämligen just det jag ville hafva uttaladt; icke förty har jag dock låtit mitt namn stå antecknad för att erhålla ordet, emedan det synes mig, att den ärade motionären behöfde ännu några ord till svar, då han uppenbarligen läst utskottets betänkande på ett högst egendomligt sätt.

Han yttrade bland annat, att utskottet grundat sitt afstyrkande därpå, att den nuvarande statistiken är bristfällig. Detta har utskottet hvarken sagt eller gjort, utan anledningen till att motionen afstyrkts är den, att vi ansett, att den af motionären föreslagna utredningen befunnits *omöjlig* att åstadkomma. Detta står alldeles tydligt i slutklämman. Att vi dessförinnan uttalat oss om, att statistiken rörande rusdryckshandteringen är bristfällig, är en sak för sig, och att vi påpekat önskvärdheten af, att statistiken måtte blifva förbättrad, är äfven en sak för sig.

Ang. utredning rörande rusdryckshandteringen.
(Forts.)

Den ärade motionären yrkar, såsom han själf nyss uppläste, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, som utvisar statens och kommunernas inkomst af rusdryckshandteringen, äfvensom de utgifter, den förorsakar stat och kommun samt enskilda, och därefter framlägga förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning. Det är just detta hans yrkande, som föranledt oss att påpeka omöjligheten att erhålla nödiga primäruppgifter för en sådan utredning och på grund hvaraf vi ansett oss böra afstyrka bifall till hans motion. Huru skall man nämligen kunna åstadkomma en sådan ekonomisk utredning beträffande rusdryckshandteringen, när denna utredning, såsom motionären begär, skall omfatta icke endast de inkomster, som tillföras stat och kommun genom den enskildes affärer, utan äfven de förluster, som de enskilde såväl ekonomiskt som i kroppsligt och andligt afseende därigenom ådraga sig? Huru kunna tänka sig att åstadkomma en statistik i sådant afseende? Statistiken skall behandla realiteter och bör icke grundas på gissningar. Slår man in på sådana afvägar, blir statistiken icke längre någon exakt vetenskap, och då är det bättre att kasta hela statistiken öfver bord. Men hålla vi oss endast till realiteter, blir det icke möjligt att åstadkomma hvad motionären begärt; det är detta faktiska förhållande, som utskottet framhållit, och detta på ett för motionären synnerligen välvilligt sätt, ehuru motionären, af hans yttrande att döma, ej synes varit i stånd att uppskatta utskottets välvilja.

På grund af dessa i korthet anförda skäl anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Ang. statsbidrag till barnmorskors aflönande.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statsbidrag till aflönande af hos kommuner anställda, examinerade barnmorskor, och yttrade därvid:

Herr Matsson: Det är med tillfredsställelse jag funnit, att utskottet uti föreliggande utlåtande uttalat sin lifliga sympati för en lämplig lösning af den fråga, som föranledt detta utlåtande, och det är med särskild tillfredsställelse jag iakttagit, att utskottet hyser mycket lifliga sympatier för en lämplig lösning i hvarje hänseende, då man väl får antaga, att i detta uttryck »i hvarje hänseende» kan inrymmas jämväl en lösning i den riktning, som jag i min motion föreslagit. Min tillfredsställelse skulle dock varit fullständigare, om denna uppmuntrande ingress i utskottets utlåtande fått utmynna i ett positivt förslag i stället för, såsom nu är fallet, i en hemställan, att den föreliggande motionen icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda. Intrycket af detta

*Ang. stats-
bidrag till
barnmorskors
aflönande.
(Forts.)*

till synes snäfva slut på utskottets utlåtande mildras dock betydligt, om man sätter utskottets kläm i förbindelse med de ord, som återfinnas på raderna näst förut i utlåtandet, nämligen »för det närvarande». Det är tydligen med tanke på tidens lämplighet eller olämplighet som utskottet nu hemställer, att motionen icke måtte föranleda till någon åtgärd. I hel sammanfattning hemställer således utskottet, att motionen icke *för närvarande* måtte till någon Andra Kammarrens åtgärd föranleda, och utskottet lämnar alltså för framtiden fältet fullständigt öppet för en lösning af den föreliggande frågan äfven efter den linje, som jag föreslagit.

Det har på senare tiden framträdt en alltmera i ögonen fallande benägenhet för utjämning af såväl de sociala som de ekonomiska förhållandena olika samhällsklasser emellan. Såsom yttringar af denna benägenhet torde man kunna anse de förslag om upphäfvande eller ändring af rangordningen äfvensom om förbättring eller reglering af järnvägsbetjäntes och folkskolelärares löner, hvilka föreligga till innevarande Riksdags behandling. Äfven den anspråkslösa motion, som föranledt det nu föreliggande utskottsutlåtandet, torde vara att hänföra till samma kategori. Under detta alltjämt fortgående nivelleringsarbete har staten visat omhuldande äfven om barnmorskorna genom att bereda dem möjlighet att komma i åtnjutande af ålderdomsunderstöd. Till barnmorskornas löner har staten dock hittills icke lämnat något bidrag. Detta torde i främsta rummet vara beroende därpå, att det rådt olika meningar om, huruvida barnmorskeväsendet bör betraktas såsom en statens eller kommunens angelägenhet.

I den skrifvelse, som Riksdagen den 5 maj 1888 aflät till Kungl. Maj:t i fråga om barnmorskornas pensionering, framhöll Riksdagen, såsom jag i min motion äfven anför, att ett ändamålsenligt ordnande af barnmorskeväsendet är en angelägenhet, som åligger *staten*.

1904 års statsutskott uttalade däremot i sitt utlåtande öfver en af herr Byström väckt motion om beviljande af statsanslag för bidrag till aflönning åt barnmorskor, att barnmorskornas anställande och deras aflönande borde vara en *kommunens* angelägenhet.

Fjärde tillfälliga utskottet gör nu i sitt utlåtande icke något eget uttalande i denna principfråga, utan grundar sin hemställan på 1904 års nu anförda statsutskottsbetänkande. Jag kan dock icke frångå min öfvertygelse om riktigheten af den uppfattningen, att barnmorskeväsendet i så väsentlig grad är en statens angelägenhet, att staten icke borde kunna undandraga sig att i någon mån bidraga till barnmorskornas aflönning.

Min motion äsyftar icke någon direkt löneförbättring åt barnmorskorna i allmänhet; men jag har tänkt mig, att barnmorskornas ställning skulle blifva mera tryggad, om staten öfvade inseende öfver deras löneförhållanden; för närvarande är barnmorskornas ställning ganska osäker. Vid förste-provinsialläkarmötet i Stock-

*Ang. stats-
bidrag till
barnmorskors
aflöande.*
(Forts.)

holm i oktober månad 1904, hvaröfver redogörelse finnes intagen i meddelanden från medicinalstyrelsen, yttrade professor Sondén, att såsom det nu är, har vanligen kommunen en inom densamma anställd barnmorska fullkomligt i sin hand; hon kan tvingas att rent utaf lefva på nåder.

Om det nu bereddes barnmorskorna en mera betryggad löneställning, skulle man med mera fog kunna ställa ökade kraf på barnmorskornas utbildning; och att dylika kraf äro fullt befogade i ett land, där barnmorskorna hafva mera vidsträckt befogenhet än kanske i något annat civiliseradt land, torde icke kunna bestridas. Detta framhölls och belystes med många exempel i en i läkaretidskriften Hygieæa förlidet år intagen afhandling af doktor Alin i Stockholm.

Det förefaller egendomligt, att, då en tandläkare måste underkasta sig en treårig undervisningskurs efter förut aflagd mogenhetsexamen, det för en barnmorska anses tillräckligt, om hon genomgått en 9 månaders eller högst ett års undervisningskurs på basis af minimibetyg från folkskolan. Oskicklighet i utöfvandet af ackuschörskans yrke torde dock i regel medföra större vådor för människors lif och hälsa än ett oskickligt utöfvande af odontologens yrke. Fördenskull tycker jag, att skillnaden i undervisningstid är alltför stor.

Anställer man en jämförelse mellan barnmorskornas undervisningstid och undervisningstiden för någon annan till arbete i det allmännas tjänst utbildad samhällsklass, så utfaller denna jämförelse ungefär på samma sätt. Man kommer till det resultat, att barnmorskorna i vårt land icke få den undervisning, som motsvarar den vidsträckta befogenhet de äga och den för samhället betydande tjänsteutöfning, som åligger dem.

Enligt befolkningsstatistiken funnos år 1900 i riket 2,386 landtkommuner, och enligt medicinalstyrelsens berättelse för 1904 funnos vid 1904 års slut å rikets landsbygd icke mera än 2,180 barnmorskor. Då dessa 2,180 barnmorskor sannolikt icke alla voro anställda hos kommuner, och då det torde vara icke så få landtkommuner, som hafva hos sig anställd mer än en barnmorska, måste det finnas betydligt mer än 200 landtkommuner, som vid 1904 års utgång ännu icke anställt någon egen barnmorska. Detta är ägnadt att väcka bekymmer särskildt hos en del mindre bemedlade familjer, som icke hafva råd eller möjlighet att hämta barnmorska i andra kommuner, i synnerhet som det torde kunna sättas i fråga, om en hos kommun anställd barnmorska har rätt att utan särskildt tillstånd resa till en annan kommun för att där tjänstgöra. Härom yttrade professor Sondén vid det förut omnämnda mötet: »Något skydd borde finnas emot det ofoget, att vissa församlingar icke alls ville aflöna någon barnmorska, utan i stället anlitate en af en annan församling aflönad sådan.» Sådant skydd har jag tänkt skulle i någon mån

beredas därigenom, att staten lämnade bidrag till barnmorskornas aflöning; ty därigenom torde äfven mindre väl ekonomiskt lottade kommuner blifva mera villiga att hos sig anställa barnmorskor.

Ang. statsbidrag till barnmorskors aflöning.

(Forts.)

Då, som sagdt, utskottet icke tagit afstånd från den tanke, som varit grundläggande för min motion, utan lämnat fältet öppet för en lösning af denna fråga i framtiden på den väg jag föreslagit eller någon annan väg, torde det icke vara lämpligt att här framställa något särskildt yrkande, i synnerhet som jag delar utskottets uppfattning, att motionens syfte möjligen kan vinnas äfven på annat sätt, än jag föreslagit i min motion. Det föreligger vid årets riksdag en i Första Kammaren väckt motion om upprättande af nytt barnmorskereglemente. Jag tänker mig möjligheten, att i sammanhang med detta ärende äfven en reglering i denna motions syfte skulle kunna ifrågakomma.

Riksdagen har förut aflåtit till Kungl. Maj:t två särskilda skrivelser om åtgärder för utjämning af den kommunala skattebördan på vissa särskilda områden. Såsom det här visar sig, har jag såsom första motiv till min motion just utgått från synpunkten, att en utjämning af de kommunala skattebördorna är önskvärd. Nu föreställer jag mig, att en sådan utjämning möjligen skall kunna vinnas äfven på det i denna motion åsyftade området på grund af de skrivelser, som Riksdagen förut har i ärendet till Kungl. Maj:t aflåtit. Under sådana förhållanden, herr talman, finner jag mig böra afstå från att göra något yrkande.

Herr Byström: Då jag förr haft anledning att något syssla med denna fråga, såsom utskottsbetänkandet också antyder, har jag begärt ordet för att säga några ord äfven nu.

Utskottet säger, att då frågan senast var före, hade vederbörande utskott afstyrkt saken och ingen enda röst höjts i kamrarne, utan frågan därmed fått förfalla; och det tyckes utskottet taga såsom ett skäl, hvarför man äfven nu skulle kunna anse frågan så betydelselös, att man icke behöfde vidare fästa sig vid den. På det att icke det skälet skall gälla nästa gång detta ärende förekommer i Riksdagen, har jag tagit mig friheten att begära ordet för att säga något om frågan.

Jag vill då först angående motionen erinra, att jag tycker, att den är både bra och icke bra. Ser jag på dess senare del, är den ganska bra; men första delen synes mig syssla med ett ämne, som i själfva verket icke egentligen tillhör hvad man vill vinna angående barnmorskorna.

Hvad angår utskottets utlåtande, skulle jag vilja gifva samma vitsord äfven åt det. Den ena hälften är ganska bra, men den andra hälften mindre tillfredsställande. Nu kan det, som saknas i det fallet, möjligen kompletteras genom upplysningar här i kam-

*Ang. stats-
bidrag till
barnmorskors
aflönande.
(Forts.)*

maren, så att äfven det blir bra till slut. Jag fäster mig särskildt vid några ord på sid. 11. Då motionären sagt, att en hel del barnmorskors löneförhållanden äro ganska otillfredsställande, så erinras däremot, att det nu mer och mer är så ordnadt, att de kunna anses tillfredsställande; och så fortsätter utskottet: »Det är utskottet bekant, hurusom mångenstädes kommunerna funnit det med rättvisa och billighet öfverensstämmande att äfven åt sina barnmorskor bereda en alltmer tryggad ekonomisk ställning.» Nu kan det vara möjligt, att så skett på senare åren. Men om så hade skett, skulle det väl finnas något slags utredning, som utskottet kunde gifva såsom skäl för denna framställning.

Jag har vändt mig till föreståndaren för barnmorskeinstitutet här i Stockholm, en man, som mer än flertalet har anledning att intrassera sig äfven för barnmorskornas löneförhållanden. Han framhöll på grund af den erfarenhet, han har genom korrespondens med kommuner och genom korrespondens med dem, som studerat vid institutet och söka sig platser i socknarna, att lönerna fortfarande äro på många ställen högst otillfredsställande. Om man studerar matrikeln öfver Sveriges barnmorskor, hvilken matrikel nu visserligen börjar bli gammal, men som dock enligt hvad jag hört lär i många fall lämna exakta upplysningar, finner man, att en hel del barnmorskor hafva en lön på 100, 150 eller 200 kr. jämte husrum och ved. Det må nu, som antydts, hafva något ändrats; men i Kungl. Maj:ts proposition till 1904 års Riksdag, då det var fråga om barnmorskornas pensionering, upplystes också, att det visserligen är många, som hafva en lönestat på 200 kr. och däruppåt, men att andra, icke så få, hafva mindre lön än 200 kr.; det tillägges då bostad. Under sådana förhållanden kan man icke säga, att barnmorskornas löneväsen är så synnerligen tillfredsställande ordnadt. Och det synes nu, som om det icke heller skulle blifva tillfredsställande ordnadt, förrän staten på något sätt lägger sig i det. Och jag har tänkt, att det kunde ske så, att staten lämnar ett visst bidrag till barnmorskornas löner och därigenom också kommer att något reglera dessa förhållanden. Professorn vid barnmorskeinstitutet anser, att en lön på 300 kr. borde vara den minsta, som en barnmorska hade. Man må också komma ihåg, att hon har en sådan plats, att hon är tvungen att hafva en jungfru i hemmet, då hon så ofta behöfver vara borta, och man bör tänka på en hel del andra förhållanden i samband med hennes verksamhet.

Jag har icke funnit motionens syfte vara oberättigadt, utan jag tror, att den borde ha vunnit mera beaktande, än utskottet velat gifva densamma. Naturligtvis har jag icke något yrkande, då motionären icke gjort något. Men jag har velat fästa uppmärksamheten på saken, jag också, då jag anser, att den är af synnerligen stor vikt. Staten har ordnat en hel del andra för-

hållanden på hälsovårdens område. Det synes mig, som också detta är en fråga, som kunde höra dit, och att motionären haft goda skäl för sin framställning.

Ang. statsbidrag till barnmorskors aflönande.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets memorial:

n:o 52, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslag under riksstatens nionde hufvudtitel; och

n:o 53, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om tillfälligt lönetillägg för vissa betjante vid statens järnvägar;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 2, i anledning af justitiombudsmannens framställning rörande antagande af lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad; och

utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion angående utredning i fråga om jordregister för städerna och med dem jämförliga orter m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 4, i anledning af väckt motion om tullfrihet för zinkstänger; och

n:o 5, i anledning af väckt motion om tullfrihet för halm- och bastflätor m. m.;

sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 27 § i lagen angående solidariska bankbolag den 18 september 1903 och 24 § i lagen angående bankaktiebolag af samma dag; samt

lagutskottets utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om upphäfvande af familjefideikommissstiftelser i fast egendom.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>J. O. Forsslöng</i>	under 2 dagar fr. o. m. den 9 mars,
» <i>P. Pehrsson</i> i Österby	» 2 » » » 9 »
» <i>P. A. Larsson</i> i Säby	» 8 » » » 9 »
» <i>N. E. Lindberg</i>	» 5 » » » 9 »

herr	<i>N. Larsson</i>	i Klagstorp	under 6 dagar fr. o. m. den 8 mars,
»	<i>G. Lindgren</i>	i Islingby	» 3 » » » 9 »
»	<i>A. J. C. Christiernson</i>		» 8 » » » 10 »
»	<i>C. P. Jansson</i>	i Edsbäcken	» 2 » » » 9 »
»	<i>E. L. Camitz</i>		» 2 » » » 8 » och
»	<i>J. J. Byström</i>		» 4 » » » 9 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 9,36 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.